

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

11. veebruar 2021 *

Eelotsusetaotlus – Ühine kalanduspoliitika – Määrus (EÜ) nr 1224/2009 – Kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks – Kalalaeva pardal selliste seadmete kasutamine, millega on võimalik kalu vastavalt nende suurusele automaatselt sortida – Artikkel 89 – Meetmed eeskirjade täitmise tagamiseks – Artikkel 90 – Kriminaalkaristused – Proportsionaalsuse põhimõte

Kohtuasjas C-77/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Court of Appeali (apellatsioonikohus, Iirimaa) 21. jaanuari 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. veebruaril 2020, kriminaalmenetluses järgmise isiku suhtes:

K. M.,

menetluses osales:

Director of Public Prosecutions,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud C. Toader (ettekandja) ja M. Safjan,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- K. M., esindajad: E. Sweetman, *BL*, D. C. Smyth, *SC*, ja *solicitor* D. F. Conway,
- Director of Public Prosecutions, esindajad: H. Kiely ja A. Collins, keda abistasid F. McDonagh, *SC*, ja T. Rice, *BL*,
- Iirimaa, esindajad: A. Joyce, J. Quaney ja M. Browne, keda abistas B. Doherty, *BL*
- Euroopa Komisjon, esindajad: F. Moro, K. Walkerová ja A. Dawes,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 49 lõiget 3, ning nõukogu 20. novembri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008, (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006 (ELT 2009, L 343, lk 1; parandus ELT 2015, L 149, lk 23), artikleid 89 ja 90.
- 2 Taotlus on esitatud kriminaalmenetluses, mis algatati kalalaeva kapteni K. M-i suhtes seetõttu, et laeva pardal olid seadmed, millega on võimalik heeringaid, makrelle ja stauriide automaatselt sortida vastavalt nende suurusele, kuid mis ei olnud laevale paigaldatud sellisel viisil või sellisesse kohta, et oleks tagatud viivitamatu külmutamine ja mereorganisme ei oleks võimalik merre tagasi lasta.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus (EÜ) nr 850/98

- 3 Nõukogu 30. märtsi 1998. aasta määruse (EÜ) nr 850/98 kalavarude kaitsest noorte mereorganismide kaitseks võetud tehniliste meetmete kaudu (EÜT 1998, L 125, lk 1; ELT eriväljaanne 04/03, lk 217) (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. märtsi 2013. aasta määrusega (EL) nr 227/2013 (ELT 2013, L 78, lk 1) (edaspidi „määrus nr 850/98“) artiklis 19a „Valikulise püügi keeld“ on sätestatud:
„1. Piirkondades 1, 2, 3 ja 4 on püügitoimingute ajal keelatud selliste kvoodiga hõlmatud liikide tagasiheide, mida võib seaduslikult lossida.
2. Lõikes 1 osutatud sätted ei piira käesolevas määruses ega mis tahes muus kalandusalases liidu õigusaktis sätestatud kohustusi.“
- 4 Määruse artiklis 32 „Automaatsete sortimisseadmete kasutamispääs“ on ette nähtud:
„1. Kalalaeva pardal on keelatud selliste seadmete kasutamine, millega on võimalik heeringat, makrelle ja stauriide automaatselt sortida vastavalt nende suurusele ja soole.
2. Selliste seadmete pardal hoidmine ja kasutamine on siiski lubatud tingimusel, et
a) laev ei hoia pardal ega kasuta samaaegselt kuni 70 millimeetrise võrgusilma suurusega veetavaid püüniseid, ühte või mitut seinnoota ega muid samalaadseid püüniseid
või
b) i) kogu seaduslikult pardal hoitavaid saaki säilitatakse külmutatult, sortitud kalad külmutatakse pärast sortimist viivitamata ja sortitud kalu ei lasta merre tagasi, kui artikkel 19 ei nõua teisiti
ja

ii) seadmed on paigaldatud sellisel viisil ja sellisesse kohta, et on tagatud viivitamatu külmutamine ja mereorganisme pole võimalik merre tagasi lasta.

3. Laevad, millel on lubatud kalastada Läänemeres, Suur- ja Väike-Beltides ja Sundis, võivad automaatseid sortimisseadmeid pardal hoida Kattegatis tingimusel, et neile on väljastatud vastavasisuline kalapüügiluba.

Kalapüügiluba määratleb liigid, piirkonnad, ajavahemikud ja muud nõutavad tingimused, mis on seotud sortimisseadmete pardal hoidmise ja kasutamisega.“

Määrus (EÜ) nr 1005/2008

5 Nõukogu 29. septembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 1005/2008, millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks ning muudetakse määrusi (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1936/2001 ja (EÜ) nr 601/2004 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 1093/94 ja (EÜ) nr 1447/1999 (ELT 2008, L 286, lk 1; parandus ELT 2011, L 22, lk 8), artiklis 3 „Ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevad kalalaevad“ on ette nähtud:

„1. Kalalaeva peetakse ebaseadusliku, teatamata või reguleerimata kalapüügiga tegelevaks, kui tõestust on leidnud, et laev on püügipiirkonnas kehtivaid kaitse- ja majandamisemeid eirates teinud järgmist:

[...]

e) kasutanud keelatud või nõuetele mittevastavaid püügivahendeid või

[...]

2. Lõikes 1 nimetatud tegevusi käsitatakse artikli 42 kohaselt tõsiste rikkumistena olenevalt vastava rikkumise raskusastmest, mille peab kindlaks määrama liikmesriigi pädev asutus, võttes arvesse selliseid kriteeriume nagu põhjustatud kahju, rikkumise ulatus, selle maksumus ja kordumine.“

6 Määruse nr 1005/2008 artiklis 42 „Tõsised rikkumised“ on sätestatud:

„1. Käesoleva määruse kohaldamisel on tõsine rikkumine:

a) tegevus, mida vastavalt artiklis 3 kehtestatud kriteeriumitele käsitatakse ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügina;

[...]

2. Rikkumise tõsiduse määrab kindlaks liikmesriigi pädev asutus, võttes arvesse artikli 3 lõikes 2 sätestatud kriteeriume.“

7 Määruse artiklis 44 „Tõsiste rikkumistega kaasnevad sanktsioonid“ on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et tõsise rikkumise toime pannud füüsilist isikut või selle eest vastutavaks tunnistatud juriidilist isikut karistatakse tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate haldussanktsioonidega.

2. Liikmesriigid määravad maksimum sanktsiooni, mille suuruseks on tõsise rikkumise toimepanemise teel saadud kalandustoodete vähemalt viiekordne väärtus.

Kui tõsist rikkumist järgmise viie aasta jooksul korratakse, määravad liikmesriigid maksimum sanktsiooni, mille suuruseks on tõsise rikkumise toimepanemise teel saadud kalandustoodete vähemalt kaheksakordne väärtus.

Nimetatud sanktsioonide kohaldamisel võtavad liikmesriigid samuti arvesse asjaomasele kalavarule või merekeskkonnale tekitatud kahju.

3. Liikmesriigid võivad lisaks või teise võimalusena kohaldada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid kriminaalkaristusi.“

8 Määruse artikli 45 „Lisasanktsioonid“ punktis 3 on ette nähtud:

„Käesolevas peatükis sätestatud sanktsioonidega võivad kaasneda ka muud sanktsioonid või meetmed, eelkõige:

[...]

3) keelatud püügivahendite, saagi või kalandustoodete konfiskeerimine;

[...]“.

Määrus nr 1224/2009

9 Määruse nr 1224/2009 põhjendused 2, 38 ja 39 on sõnastatud järgmiselt:

„(2) Kuna ühise kalanduspoliitika edukus on seotud tõhusa kontrollisüsteemi rakendamisega, püütakse käesolevas määruses sätestatud meetmetega luua kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega globaalse ja integreeritud lähenemisviisiga ühenduse kontrolli-, inspeksiooni- ja rakendussüsteem kõigi ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, et kanda hoolt vee-elusressursside säästva kasutamise eest, hõlmates kõnealuse poliitika kõiki aspekte.

[...]

(38) Tuleks ära hoida ühise kalanduspoliitika eeskirjade eiramised liikmesriikide kodanike poolt. Kuna nende eeskirjade rikkumise järel võetavad meetmed erinevad liikmesriigiti suuresti, põhjustades seega kalurite jaoks diskrimineerimist ja ebaõiglaseid konkurentsieeskirju, ning arvestades, et hoiatavate, proportsionaalsete ja tõhusate karistuste puudumine teatavates liikmesriikides vähendab kontrolli efektiivsust, on asjakohane võtta kasutusele halduskaristused koos punktisüsteemiga tõsiste rikkumiste korral, et pakkuda tõelist hoiatusvahendit.

(39) Endiselt esineb arvukalt ühise kalanduspoliitika eeskirjade tõsiseid rikkumisi, mis pannakse toime ühenduse vetes või ühenduse käitajate poolt, ning see tuleneb suuresti sellest, et kõnealuste eeskirjade tõsise rikkumise eest siseriiklikus õiguses sätestatud karistused ei ole piisavalt hoiatava mõjuga. Seda nõrkust suurendab omakorda liikmesriikide karistuste suuresti erinev tase, mis ohutab seadust rikkuvaid käitajaid tegutsema selliste liikmesriikide vetes või territooriumil, kus karistuste tase on madalaim. Seetõttu on asjakohane täiendada määruse (EÜ) nr 1005/2008 artiklis 44 sätestatud ühise kalanduspoliitika eeskirjade tõsiste rikkumiste puhul ette nähtud karistuste maksimummäärasid hoiatavate karistustega, võttes arvesse tekitatud kahju iseloomu, tõsise rikkumise toimepanemise teel saadud kalandustoodete väärtust, rikkuja majanduslikku seisuga ja rikkumiste kordumist. Tuleks ette näha ka vahetud täitemeetmed ja täiendavad meetmed.“

10 Määruse artiklis 1 on ette nähtud, et määrusega „luuakse ühenduse kontrolli, seire ja rakendamise süsteem [...], et tagada ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimine“.

11 Määruse nr 1224/2009 artikli 89 „Meetmed eeskirjade täitmise tagamiseks“ lõigetes 1–3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et süstemaatiliselt võetakse asjakohaseid meetmeid, sealhulgas riiklike õigusaktidega ette nähtud haldus- ja kriminaalmenetluste algatamine, nende füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes, keda kahtlustatakse ühise kalanduspoliitika mis tahes eeskirja rikkumises.

2. Karistuste ja lisakaristuste üldise taseme arvutamisel vastavalt siseriikliku õiguse vastavatele sätetele veendutakse, et nende abil on võimalik vastutavalt isikutelt nende rikkumisest tulenev kasum tõhusalt ära võtta, ilma et see piiraks nende seaduslikku õigust kutsealal töötada. Sellised karistused peavad kaasa tooma tagajärjed, mis on proportsionaalsed rikkumise raskusastmega ning mis aitavad seeläbi edaspidi tõhusalt ära hoida samalaadseid rikkumisi.

3. Liikmesriigid võivad kohaldada süsteemi, mille järgi on trahv proportsionaalne juriidilise isiku käibega või rikkumise toimepanemisel saadud või eeldatud majandusliku kasuga.“

12 Määruse artiklis 90 „Tõsiste rikkumistega kaasnevad karistused“ on ette nähtud:

„1. Lisaks määruse (EÜ) nr 1005/2008 artiklile 42 loetakse tõsisteks rikkumisteks [...] ka alljärgnevaid rikkumisi [...]:

[...]

c) püügitoimingu käigus mis tahes püütud liigi, mis on kvoodiga hõlmatud, lossimata jätmine, välja arvatud juhul, kui see oleks vastuolus ühise kalanduspoliitika eeskirjadega, püügi või püügipiirkondade puhul, mille suhtes nimetatud eeskirju kohaldatakse.

2. Liikmesriigid tagavad, et tõsise rikkumise sooritanud füüsilist isikut või tõsise rikkumise eest vastutavaks peetavat juriidilist isikut karistatakse tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate halduskaristustega vastavalt määruse (EÜ) nr 1005/2008 IX peatükis sätestatud karistuste ja meetmete ulatusele.

3. Ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1005/2008 artikli 44 lõike 2 kohaldamist, määravad liikmesriigid karistuse, mis on hoiatava mõjuga ja mille suuruse arvutamisel on vastavalt asjaoludele lähtutud tõsise rikkumise toimepanemisel saadud kalandustoodete väärtusest.

4. Karistuse kogusumma kindlaksmääramisel peab liikmesriik arvesse võtma ka kahju suurust asjaomastele kalavarudele ning asjaomasele merekeskkonnale.

5. Liikmesriigid võivad ka lisaks või alternatiivselt kasutada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid kriminaalkaristusi.

6. Käesolevas peatükis sätestatud karistustega võivad kaasneda ka muud karistused või meetmed, eelkõige need, mida on kirjeldatud määruse (EÜ) nr 1005/2008 artiklis 45.“

Iiri õigus

13 Merekalapüüki ja merealade jurisdiktsiooni käsitleva 2006. aasta seaduse (Sea Fisheries and Maritime Jurisdiction Act 2006; edaspidi „2006. aasta seadus“) § 14 lõikes 3 on sätestatud, et kui selle paragrahvi alusel vastu võetud eeskirju rikutakse seoses merekalapüügi laevaga või pardal asuvate püügivahendite

või -seadmetega, võib kriminaalmenetluse algatada kapteni suhtes. 2006. aasta seaduse artikli 14 lõikes 4 on ette nähtud, et kriminaalmenetluses peab süüdistatav tõendama vastutusest vabastavaid asjaolusid, millele ta tugineb.

- 14 Iiri 2006. aasta seaduse § 28 käsitleb trahve teatud rikkumiste eest. Need trahvid sõltuvad rikkumise laadist ja sellest, kas tegemist on liht- või üldmenetlusega. Iiri õigussüsteemis on lihtmenetlus kriminaalasjas vandekohtuniketa menetlus, mille viib läbi üks kohtunik ainuisikuliselt. See menetlus on ette nähtud kergete süütegute jaoks. Raskemate süütegude üle mõistetakse õigust üldmenetluses, milles osalevad vandekohtunikud.
- 15 Juhuks, kui isik on üldmenetluses süüdi tunnistatud, on 2006. aasta seaduse § 28 lõikes 1 ja selles paragrahvis sisalduvas 1. tabelis kindlaks määratud rahalise karistuse ülempiir, kuid kohus võib mõista väiksema rahalise karistuse. Rahalise karistuse ülempiir määratakse kindlaks asjaomase laeva suuruse põhjal. Nimetatud paragrahvi alusel mõistetud rahalise karistusega ei kaasne haldustrahvi ega vangistust.
- 16 Iiri 2006. aasta seaduse § 28 lõikes 5 on ette nähtud, et kui isik tunnistatakse üldmenetluses süüdi selles seaduse ette nähtud süüteo, võidakse asjaomase laeva pardalt leitud saak ja keelatud või nõuetele mittevastavad püügivahendid konfiskeerida süüdimõistmise õigusliku tagajärjena. Kõnealuse seaduse § 28 lõike 5 punkti b kohaselt on konfiskeerimine kohustuslik enamiku 2006. aasta seaduses ette nähtud süütegude toimepanemises süüdimõistmise korral, sh süüteo puhul, milles põhikohtuasja apellant süüdi mõisteti. Kohus võib siiski otsustada jätta konfiskeerimise kohaldamata, kui isik mõistetakse süüdi selles, et ta rikkus kõnealuse seaduse artiklit 8 või 9, mis käsitlevad laeva ebaseaduslikku viibimist Iirimaa majandusvööndis.
- 17 Iiri 2006. aasta seaduse § 28 lõikes 6 on sätestatud õigusnormid, mis reguleerivad konfiskeerimist lihtmenetluses süüdimõistmise korral. Konfiskeerimise otsustamine kuulub kohtu kaalutluspädevusse, kui tegemist on esmakordse süüteoga või selle seaduse artikli 8 või 9 rikkumises süüdimõistmisega. Seevastu on konfiskeerimine kohustuslik korduva süüdimõistmise korral, välja arvatud nimetatud artiklite rikkumises süüdimõistmise korral.
- 18 Iiri 2006. aasta seaduse § 28 lõikes 7 on ette nähtud, et lisaks rahalisele karistusele ja konfiskeerimisele võib kohus asjaomase laeva tunnistuse kehtetuks tunnistada või selle kehtivuse peatada.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 19 Ühendkuningriigis registreeritud kalalaeva, mille kapten K. M. oli, pidas 11. veebruaril 2015 merel, Iirimaa majandusvööndis kinni Iirimaa mereväe laev, mis patrullis merekalavarude kaitse eesmärgil.
- 20 Kalalaeva kontrollimise käigus tuvastati, et pardal olid seadmed, millega on võimalik heeringaid, makrelle ja stauriide vastavalt nende suurusele sortida, kuid mis ei olnud laevale paigaldatud sellisel viisil või sellisesse kohta, et oleks tagatud viivitamatu külmutamine ja et mereorganisme ei oleks võimalik merre tagasi lasta. Iirimaa mereväe laev leidis, et seadmed olid paigaldatud viisil, mis tekitas kahtluse, et asjaomasel laeval toimus ebaseaduslik tegevus, mida nimetatakse valikuliseks püügiks ja mis seisneb selles, et püütud kalade hulgast valitakse välja parimad, ülejäänud aga lastakse merre tagasi.
- 21 Kuna seda liiki seadmete pardal hoidmine ja kasutamine on keelatud nii vastavalt määruse nr 850/98 artikli 32 lõikele 1 kui ka Iiri õigusele, st merekalapüügi (tehnilised meetmed) 2013. aasta määrusele (Sea Fisheries (Technical Measures) Regulations 2013) ja 2006. aasta seaduse §-le 14, mõistis Cork Circuit Criminal Court (Corki piirkondlik kriminaalkohus, Iirimaa) K. M-i 27. juulil 2015 süüdi, pärast seda, kui ta oli nende seadmete hoidmises vandekohtunike 16. juuni 2015. aasta otsusega süüdi tunnistatud süüdistuse alusel, mille Director of Public Prosecutions (peaprokurör, Iirimaa) oli talle

esitanud. Talle mõisteti 500 euro suurune rahaline karistus koos saagi – mille väärtus oli hinnanguliselt 344 000 eurot – ja nõuetele mittevastava püügivahendi – mille väärtus oli hinnanguliselt 55 000 eurot – konfiskeerimisega.

- 22 K. M. esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule süüdimõistva kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse, milles vaidlustas kohaldatud karistuse raskuse eelkõige seoses saagi ja nõuetele mittevastava püügivahendi konfiskeerimisega.
- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkis küsimus, kas määrusega nr 1224/2009 ja harta artikli 49 lõikes 3 tunnustatud proportsionaalsuse põhimõttega on kooskõlas riigisisene säte, milles on ühise kalanduspoliitika eeskirjade raske rikkumise eest – nagu see, mis on kõne all põhikohtuasjas – karistusena ette nähtud pardalt leitud saagi ja keelatud või nõuetele mittevastavate püügivahendite kohustuslik konfiskeerimine.
- 24 Neil asjaoludel otsustas Court of Appeal (apellatsioonikohus, Iirimaa) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas seoses ühise kalanduspoliitika ja määruse [...] nr 850/98 artikli 32 sätete rakendamisega ning nende sätete täitmiseks algatatud kriminaalmenetlusega on [...] määruse [...] nr 1224/2009, täpsemalt selle artiklitega 89 ja 90 ning [...] aluslepingutest ja [harta] artikli 49 lõikest 3 tuleneva proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas riigisisene õigusnorm, milles on ette nähtud, et üldmenetluses süüdi tunnistamise korral on lisaks rahalise karistuse mõistmisele kohustuslik konfiskeerida kõik kalad ja püügivahendid, mis leitakse laeva pardalt ja millega see süütegu on seotud?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma küsimusega sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1224/2009 artikleid 89 ja 90 tuleb lähtuvalt harta artikli 49 lõikes 3 tunnustatud proportsionaalsuse põhimõttest tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene säte, milles on ette nähtud, et karistusena määruse nr 850/98 artikli 32 rikkumise eest on lisaks rahalise karistuse mõistmisele kohustuslik konfiskeerida ka saak ja keelatud või nõuetele mittevastavad püügivahendid, mis leitakse asjaomase laeva pardalt.
- 26 Kõigepealt tuleb tõdeda, et määrus nr 850/98, millele eelotsusetaotluses on viidatud, tunnistati alates 14. augustist 2019 kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrusega (EL) 2019/1241, mis käsitleb kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmist tehniliste meetmete abil ning millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 1967/2006, (EÜ) nr 1224/2009 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 1380/2013, (EL) 2016/1139, (EL) 2018/973, (EL) 2019/472 ja (EL) 2019/1022 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 894/97, (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2549/2000, (EÜ) nr 254/2002, (EÜ) nr 812/2004 ja (EÜ) nr 2187/2005 (ELT 2019, L 198, lk 105; parandused ELT 2019, L 231, lk 31; ELT 2019, L 283, lk 95). Kuna aga määrus nr 850/98 kehtis põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal, on see järelikult põhikohtuasjas kohaldatav.
- 27 Määruse nr 1224/2009 artiklist 1, tõlgendatuna lähtuvalt selle põhjendusest 2, nähtub, et arvestades asjaolu, et ühise kalanduspoliitika edukus on seotud tõhusa kontrollisüsteemi rakendamisega, on määruse eesmärk luua kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega globaalse ja integreeritud lähenemisviisiga ühenduse kontrolli-, seire- ja rakendussüsteem, et tagada kõigi ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimine ja kanda seega hoolt vee-elusressursside säästva kasutamise eest, hõlmates kõnealuse poliitika kõiki aspekte.
- 28 Sellega seoses on määruse põhjenduses 38 täpsustatud, et tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate karistuste puudumine teatavates liikmesriikides vähendab kontrolli efektiivsust.

- 29 Liikmesriikide kohustus tagada, et ühise kalanduspoliitika eeskirjade rikkumiste eest määratakse tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused, on nimelt keskse tähtsusega (^{vt selle kohta 29. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia, C-249/08, ei avaldata, EU:C:2009:672, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika}).
- 30 Selles kontekstis on määruse nr 1224/2009 artiklites 89 ja 90 tehtud liikmesriikidele ülesandeks tagada, et võetaks asjakohased meetmed ühise kalanduspoliitika eeskirjade rikkumiste eest karistamiseks. Kehtestamata kindlaid karistusi, on nendes artiklites sätestatud teatud kriteeriumid, mida liikmesriigid peavad arvesse võtma, ning põhimõtte, mille kohaselt peavad karistused olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.
- 31 Täpsemalt on määruse artikli 89 lõikes 1 ette nähtud liikmesriikide kohustus võtta süstemaatiliseks asjakohaseid meetmeid, sh riigisiseste õigusaktide kohaselt haldus- või kriminaalmenetluse algatamine nende füüsiliste või juriidiliste isikute suhtes, keda kahtlustatakse ühise kalanduspoliitika eeskirjade rikkumises.
- 32 Määruse nr 1224/2009 artikli 89 lõikes 2 on täpsustatud, et karistuste ja lisakaristuste üldise taseme arvutamisel vastavalt riigisisese õiguse asjakohastele sätetele veendutakse, et nende abil on võimalik rikkujad nende toime pandud rikkumise tulemusel saadud majanduslikest eelistest realselt ilma jätta, piiramata nende seaduslikku õigust kutsealal töötada, ning et need karistused toovad kaasa tagajärjed, mis on rikkumise raskusega proportsionaalsed ja aitavad tõhusalt ära hoida edaspidi samalaadseid rikkumisi. Nagu nähtub määruse artikli 89 lõikest 3, võivad liikmesriigid rahalise karistuse proportsionaalsuse kindlaksmääramisel võtta arvesse teatud asjaolusid, sh juriidilise isiku käivet või rikkumise toimepanemise tulemusel saadud või loodetud rahalist eelist.
- 33 Määruse nr 1224/2009 artiklis 90 on omakorda käsitletud raskeid rikkumisi. Vastavalt määruse artikli 90 lõikele 1, tõlgendatuna lähtuvalt määruse põhjendusest 39, võtab liikmesriigi pädev asutus rikkumiste raskuse kindlakstegemisel arvesse selliseid kriteeriume nagu kahju laad ja suurus, rikkuja majanduslik olukord ja rikkumise ulatus või korduvus. See säte viitab ka tegevustele, mida on nimetatud määruse nr 1005/2008 artiklis 42 koostoimes selle määruse artikliga 3 ning mis võivad endast kujutada raskeid rikkumisi ja mille hulka kuulub selliste keelatud või nõuetele mittevastavate püügivahendite kasutamine, nagu on kõne all põhikohtuasjas.
- 34 Mis puudutab karistusi, siis nähtub määruse nr 1224/2009 artikli 90 lõikest 3, et liikmesriigid on kohustatud kehtestama karistuse, mis on realselt hoiatav ja mille suuruse arvutamisel lähtutakse vastavalt asjaoludele raske rikkumise toimepanemisel saadud kalandustoodete väärtusest. Sellega seoses on määruse artikli 90 lõikes 4 täpsustatud, et karistuse kehtestamisel peavad liikmesriigid arvesse võtma ka asjaomastele kalavarudele ja asjaomasele merekeskkonnale tekitatud kahju suurust. Peale selle võivad liikmesriigid määruse artikli 90 lõike 5 kohaselt ka lisaks või alternatiivselt kasutada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid kriminaalkaristusi.
- 35 Sellest järeldeb, et määruse nr 1224/2009 artiklitest 89 ja 90 tulenevates piirides on karistuste valimine jäetud liikmesriikide pädevusse.
- 36 Seoses sellega väärneb meeldetuletamist, et väljakujunenud praktika kohaselt on liikmesriigid pädevad valima karistused, mida nad peavad sobivaks, juhul kui kohaldatavate karistuste valdkonnas ei ole õigusnorme liidu tasandil ühtlustatud. Siiski on liikmesriigid kohustatud oma pädevuse teostamisel järgima liidu õigust ja selle üldpõhimõtteid ning seega ka proportsionaalsuse põhimõtet (16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Chmielewski, C-255/14, EU:C:2015:475, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 37 Täpsemalt ei või riigisiseste õigusnormide kohaselt lubatud haldus- või karistusmeetmed minna kaugemale sellest, mis on asjaomaste õigusnormidega taotletavate legitiimsete eesmärkide saavutamiseks vajalik (16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Chmielewski, C-255/14, EU:C:2015:475, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 38 Lisaks peab karistuste rangus vastama nende rikkumiste raskusele, mille eest neid määratakse, eelkõige tagades reaalselt hoiatava mõju ja järgides samas proportsionaalsuse üldpõhimõtet (16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Chmielewski, C-255/14, EU:C:2015:475, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on hinnata, kas käesoleval juhul on rahalise karistuse mõistmisele lisaks saagi ja keelatud või nõuetele mittevastavate püügivahendite kohustuslik konfiskeerimine K. M-i toime pandud rikkumise seisukohast proportsionaalne selle õiguspärase eesmärgi saavutamiseks, mida taotleb määruse nr 850/98 artikli 32 lõikes 1 ette nähtud keeld kasutada sortimisseadmeid, võib Euroopa Kohus siiski anda talle kõik liidu õiguse tõlgendamise juhised, mis võimaldavad tal kindlaks teha, kas see on nii (vt selle kohta 28. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Laezza, C-375/14, EU:C:2016:60, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Sellega seoses tuleb analüüsida, ega riigisisestes õigusnormides ette nähtud karistuse rangus ei lähe kaugemale sellest, mis on asjaomaste õigusnormidega taotletavate legitiimsete eesmärkide saavutamiseks sobiv ja vajalik (vt selle kohta 9. märtsi 2010. aasta kohtuotsus ERG jt, C-379/08 ja C-380/08, EU:C:2010:127, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 41 Lisaks, nagu Euroopa Kohus on juba leidnud, tuleb eelkõige kontrollida, kas kalapüügi või sellega kaasnevate tegevustega tegelevate isikute jaoks esineb tõsine oht, et ühise kalanduspoliitika eeskirjade rikkumised avastatakse ja rikkujatele määratakse piisavad karistused (vt selle kohta 12. juuli 2005. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa, C-304/02, EU:C:2005:444, punkt 37).
- 42 Mis puudutab eesmärki, mida taotleb määruse nr 850/98 artiklis 32 ette nähtud keeld kasutada sortimisseadmeid, siis tuleb märkida, et see säte, millega soovitakse kalavarusid kaitsta noorte mereorganismide kaitseks võetud tehniliste meetmetega, keelab selliseid seadmeid pardal hoida või kasutada, välja arvatud juhul, kui need tagavad saagi viivitamata külmutamise ja selle, et mereorganisme ei ole võimalik merre tagasi lasta. Nimetatud sättes ette nähtud keelu eesmärk on eelkõige takistada sellist tegevust, mis seisneb kõige kasumlikumate liikide allesjätmises ja ülejäänud liikide merre tagasilaskmises eesmärgiga suurendada püügi väärtust ning mis on määruse artikli 19a kohaselt keelatud.
- 43 Nii on määruse nr 850/98 artikli 32 eesmärk ka esiteks hoida ära oht, et teatavad merre tagasi lastud ja surnud kalade kogused jäetakse deklareerimata ja seetõttu kvootide kasutamise määras arvesse võtmata, mis toob kaasa ülepüügi ohu, ja teiseks järk-järgult kõrvaldada soovimatu saagi merre tagasilaskmine, et tagada kalanduse pikaajaline jätkusuutlikkus keskkonna aspektist.
- 44 Saagi ja keelatud või nõuetele mittevastavate püügivahendite kohustuslik konfiskeerimine näib aga olevat sedalaadi karistus, mis pärsib asjaomaste isikute tahet rikkuda sortimisseadmeid puudutavat keeldu, mis on määruse nr 850/98 artikli 32 lõikes 1 ette nähtud, kuivõrd sellega jäetakse need isikud ilma ebaseaduslikult saadud tulust, mida nad saaksid vastasel juhul kasutada, ja võimalusest jätkata selliste seadmete kasutamist.
- 45 Nimelt, mis puudutab saagi arestimist, siis nagu rõhutas Euroopa Komisjon oma seisukohtades, jäetakse selle tagajärjel rikkujad ilma rikkumise tulemusel saadud alusetutest majanduslikest eelistest – tagajärg, mida ainuüksi rahalise karistusega ei saavutataks. Mis aga puudutab selliste keelatud või nõuetele mittevastavate püügivahendite konfiskeerimist, mis on kalalaeval pardal ebaseaduslike tegude toimepanemise eesmärgil, nagu määruse nr 850/98 artikli 32 lõikega 1 keelatud seadmed, siis tuleb tõdeda, et kohustuslik konfiskeerimine kujutab endast tõhusat karistust, mis on proportsionaalne eesmärgiga, mida rikutud õigusnormid taotlevad.

- 46 Sellega seoses tuleb märkida, et määruse nr 1224/2009 artikli 90 lõikes 6 on sätestatud, et selles ette nähtud karistustega võivad kaasned ka muud karistused või meetmed, eelkõige need, mida on kirjeldatud määruse nr 1005/2008 artiklis 45. Viimati nimetatud artikli punktis 3 on aga just lisakaristusena ette nähtud keelatud püügivahendite, saagi või kalandustoodete konfiskeerimine.
- 47 Käesolevas asjas nähtub eelotsusetaotlusest, et K. M-ile mõistetud trahv on 500 eurot, samas kui kalalaeva pardal olnud saagi väärtus oli 344 000 eurot ja nõuetele mittevastavate püügiseadmete väärtus hinnanguliselt 55 000 eurot. Iirimaa kirjalikest seisukohtadest nähtub samuti, et maksimaalne rahaline karistus, mille kohtud võivad mõista sellise rikkumise eest, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on Iiri õiguse kohaselt 10 000 eurot, 20 000 eurot või 35 000 eurot sõltuvalt asjaomase laeva suuruselt.
- 48 Kui need trahvid määratakse seda liiki rikkumiste eest ainsa karistusena, ei pruugiks need realselt jätta rikkujad ilma nende toime pandud rikkumise tulemusel saadud majanduslikest eelistest. Seega ei oleks selline karistus ei tõhus ega hoiatav.
- 49 Karistuse proportsionaalsuse hindamisel tuleb arvesse võtta ka võimaliku määratava trahvisumma ja toimepandud rikkumisest tuleneva majandusliku eelise vahelist suhet, et pärssida rikkujate tahet sellist rikkumist toime panna, ning määruse nr 1224/2009 artikli 90 lõike 3 kohaselt ka raske rikkumise toimepanemisel saadud kalandustoodete väärtust.
- 50 Lisaks, kui kalalaeva kaptenile, kes ei ole laeva omanik, mõistetakse rahaline karistus, nagu põhikohtuasjas, ei pruugi kapten esiteks tajuda mingit sellest karistusest tulenevat hoiatavat mõju ja teiseks võib ta jätkata määruse nr 850/98 artiklit 32 rikkudes omandatud saagist saadud majanduslike eeliste kasutamist ja jätkuvalt hoida pardal võimaliku kasutamise eesmärgil seadmeid, mis on selle sätte kohaselt keelatud.
- 51 Samuti, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus ei jõua teistsugusele järeldusele kontrolli tulemusel, mille ta peab 2006. aasta seaduse § 28 alusel läbi viima, siis kohandatakse karistust vastavalt rikkumise raskusele, mille Iiri ametiasutused on kindlaks teinud. Nagu Iirimaa oma seisukohtades selgitab, sõltuvad karistused nimelt rikkumise laadist, sh sellest, kas tegemist on lihtmenetlusega, mis on vandekohtuniketa menetlus, mille viib läbi üks kohtunik ainuisikuliselt ja mis on ette nähtud kergete süütegude jaoks, või raskemate süütegude jaoks ette nähtud üldmenetluses, milles osalevad vandekohtunikud. Kui isik on süüdi tunnistatud, on saagi ja keelatud või nõuetele mittevastavate püügivahendite konfiskeerimine kohustuslik selles seaduses sätestatud teatud süütegude korral, kusjuures kohus võib siiski otsustada, et teatud liiki süütegude või esmakordse süüteo korral ei määrata konfiskeerimist. Kohus võib kohaldada ka rangemat karistust ja asjaomase laeva tunnistuse kehtetuks tunnistada või selle kehtivuse peatada.
- 52 Seega, võttes arvesse süüteo raskust ja määruse nr 850/98 artikliga 32 taotletavat eesmärki, tuleb tõdeda, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohus ei jõua teistsugusele järeldusele kontrolli tulemusel, mille ta peab Iiri õiguse alusel läbi viima karistuste ja lisakaristuste üldise taseme suhtes, on saagi ja keelatud või nõuetele mittevastavate püügivahendite kohustuslik konfiskeerimine vajalik selleks, et jätta rikkujad ilma rikkumise tulemusel saadud majanduslikest eelistest. Sellel näib olevat ka hoiatav mõju.
- 53 Järelikult on selline karistus kooskõlas määruse nr 1224/2009 artikli 89 lõikes 2 sätestatud kriteeriumidega, mille kohaselt tuleb rikkujad jätta realselt ilma nende toime pandud rikkumiste tulemusel saadud majanduslikest eelistest ja karistused peavad kaasa tooma tagajärjed, mis on rikkumiste raskusega proportsionaalsed ja aitavad edaspidi tõhusalt ära hoida samalaadseid rikkumisi.
- 54 Lisaks peab liikmesriigi kohus hindama karistuse võimalikke tagajärgi rikkuja jaoks seoses tema seadusliku õigusega kutsealal töötada vastavalt määruse nr 1224/2009 artikli 89 lõikele 2. Sellega seoses väidab K. M. Euroopa Kohtule esitatud kirjalikes seisukohtades, et saagi ja keelatud või nõuetele

mittevastavate püügivahendite konfiskeerimisel on väga rasked tagajärjed tema mainele ja kutsealasele tulevikule, et tal ei olnud tahtlust rikkuda kõnealuseid eeskirju, et sellest kasu saada, ning et ta ei olnud varem toime pannud muid rikkumisi. Neid asjaolusid peab siiski analüüsima liikmesriigi kohus.

- 55 Lisaks väärrib meeldetuletamist, et kuigi määruse nr 1224/2009 artikli 90 lõikes 1 on mainitud teatud kriteeriume, mida liikmesriigi pädevad asutused võivad rikkumise raskuse hindamisel arvesse võtta, tuleb seda sätet tõlgendada koostoimes selle määruse põhjendusega 39, milles on täpsustatud, et nende kriteeriumide eesmärk on kehtestada hoiatavad karistused. Seevastu, võttes arvesse kõnealuste karistuste liiki ja seda, et määruse tekstis ei ole selle kohta midagi märgitud, tuleb meenutada, et proportsionaalsuse tingimus, millele liikmesriikide kehtestatud sanktsioonid peavad vastama, ei tähenda, et need asutused peavad artikli 90 lõike 1 rakendamisel võtma arvesse iga juhtumi konkreetseid ja erilisi asjaolusid, ega seda, et nad peavad tingimata arvesse võtma tahtlust või korduvust (vt analoogia alusel 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Chmielewski, C-255/14, EU:C:2015:475, punktid 28 ja 29).
- 56 Eespool toodut silmas pidades tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 1224/2009 artikleid 89 ja 90 tuleb lähtuvalt harta artikli 49 lõikes 3 tunnustatud proportsionaalsuse põhimõttest tõlgendada nii, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu läbiviidava kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, ei ole nendega vastuolus riigisisene säte, milles on ette nähtud, et karistusena määruse nr 850/98 artikli 32 rikkumise eest on lisaks rahalise karistuse mõistmisele kohustuslik konfiskeerida ka saak ja keelatud või nõuetele mittevastavad püügivahendid, mis leitakse asjaomase laeva pardalt.

Kohtukulud

- 57 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

Nõukogu 20. novembri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008, (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006, artikleid 89 ja 90 tuleb lähtuvalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 49 lõikes 3 tunnustatud proportsionaalsuse põhimõttest tõlgendada nii, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu läbiviidava kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, ei ole nendega vastuolus riigisisene säte, milles on ette nähtud, et karistusena nõukogu 30. märtsi 1998. aasta määruse (EÜ) nr 850/98 kalavarude kaitsest noorte mereorganismide kaitseks võetud tehniliste meetmete kaudu (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. märtsi 2013. aasta määrusega (EL) nr 227/2013) artikli 32 rikkumise eest on lisaks rahalise karistuse mõistmisele kohustuslik konfiskeerida ka saak ja keelatud või nõuetele mittevastavad püügivahendid, mis leitakse asjaomase laeva pardalt.

Allkirjad